

**STATUSRAPPORT FIRE ÅR
ETTER NAIROBI SUMMIT:
NORGES FORPLIKTELSER TIL SRHR**

SEXØPOLITIKK

NORSK STØTTE ER VIKTIG

Norge har over flere tiår fremmet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) i utenrikspolitikken. Vi har sett store fremskritt globalt, særlig under og etter Den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling (ICPD) i Kairo i 1994¹. Konferansen samlet 179 land og vedtok ICPD-handlingsplanen. Denne handlingsplanen representerer et veiskille i hvordan man ser på befolkningsspørsmål, og er en milepæl i arbeidet for SRHR. Handlingsplanen anerkjenner seksuell og reproduktiv helse og likestilling som menneskerettigheter og som viktige pilarer for bærekraftig utvikling.

I november 2019 ble 25-årsjubileet for ICPD avholdt i Nairobi. Nairobi Summit (ICPD+25)² samlet stater, FN-organisasjoner, privat sektor, sivilsamfunn og ungdomsnettverk for å bli enige om nye initiativer i arbeidet med implementeringen av handlingsplanen fra Kairo. Deltakende aktører inngikk over 1 200 økonomiske og politiske forpliktelser til SRHR for perioden 2020-2025. Norge lovet 9,6 milliarder kroner. Halvveis i perioden ligger Norge godt an til å innfri disse forpliktelsene.

Fremskritt innen SRHR møtes i dag med økte motkrefter globalt, nasjonalt og lokalt. I enkelte land vedtas lover som bryter SRHR, heller enn å realisere disse. Dagens behov er derfor langt større enn dagens finansiering. Covid-19-pandemien har ført til svært negative konsekvenser for tilgangen til seksuelle og reproduktive helsetjenester. Dette har resultert i en økning i tenåringsgraviditeter, jenter som dropper ut av skolen, barneekteskap og skadelige skikker. Vi vet også at utrygge aborter fremdeles er en av hovedårsakene til svangerskapsrelatert dødelighet.

Denne rapporten analyserer norske bevilgninger til SRHR, hvilket nivå bevilgningene har ligget på de siste årene og hvordan midlene fordeles. Til slutt kommer vi med anbefalinger om hvordan norske myndigheter kan styrke sin sentrale rolle i den globale likestillingskampen.

Norge må ytterligere styrke SRHR-satsingen

Norge har en unik mulighet til å bidra til å bekjempe dagens diskriminering og realisere SRHR. Med en langvarig, samlet og tverrpolitisk støtte til SRHR er norske myndigheter godt rustet til å både fremme SRHR politisk og til å ytterligere styrke viktig finansiering. Økt finansiering kan bidra til å redusere svangerskapsrelatert dødelighet, styrke organisasjoner som fremmer og forsvare seksuelle rettigheter og gi langt flere barn og unge tilgang til helhetlig seksualitetsundervisning.

1 Den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling

<https://www.unfpa.org/icpd>

2 Regjeringen (2019) Norges forpliktelser til "The Nairobi Summit"

https://www.regjeringen.no/no/tema/utenriksaker/utviklingssamarbeid/norge_forpliktelser/id2677331/

NORSK BISTAND TIL SRHR

Tabellen under viser Norges offisielle metode for utregning av SRHR-finansiering, samt hvor mye Norge har bevilget til SRHR i perioden 2018 til 2022.

(oppgitt i 1000 NOK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Alle bevilgninger på DAC130 – Population policies/programmes and reproductive health	433 105	417 510	406 771	452 164	612 521
100% av kjernestøtte til UNAIDS	130 000	140 000	60 000	45 000	45 000
100% av kjernestøtte til FNs befolkningsfond (UNFPA)	500 000	530 000	530 000	453 600	589 600
50% av kjernestøtte til Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria (GFATM)	350 000	350 000	290 143*	396 000*	400 000
28% av støtte til Global Financing Facility (GFF)**	168 000	168 000	222 000***	156 000**	156 000**
Totalt SRHR	1 581 105	1 605 510	1 508 914	1 502 764	1 803 121

* I 2020 inkluderer støtten til GFATM også 17% av en tilleggsbevilgning til Covid-19-respons gjennom ACT-A.

** Fra og med 2021 regner Norge 26% av bevilgninger til GFF som SRHR.

*** I 2020 inkluderer støtten til GFF også 18% av en tilleggsbevilgning til Covid-19-respons gjennom ACT-A.

Som tabellen viser ble det bevilget mindre penger til SRHR i 2020 og 2021 enn i de to foregående årene. Nairobi-forpliktelsene ble inngått med virkning fra og med 2020. Vi ser at beløpet for 2022 tar igjen dette gapet, og at norske myndigheter er i rute med å innfri finansieringsløfte om kr 9,6 milliarder for perioden 2020-2025.

MULTILATERAL VS. SIVILT SAMFUNN - HVEM MOTTAR MEST?

Tabellen viser hvor stor andel av bevilgningene til SRHR som kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner og sivilt samfunn. Bevilgningene til multilaterale organisasjoner inkluderer både kjernestøtte og prosjektstøtte øremerket SRHR.

(oppgitt i 1000 NOK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Bevilgninger til multilaterale organisasjoner	1 354 936	1 390 311	1 268 827	1 246 309	1 565 618
Bevilgninger til sivilt samfunn	224 533	215 502	240 042	256 354	237 503
Bevilgninger til offentlig sektor og annet	1 635	-302	0	100	0
Totalt:	1 581 104	1 605 511	1 508 869	1 502 763	1 803 121

Bevilgningene til SRHR kanaliseres i all hovedsak gjennom multilaterale organisasjoner. I 2022 ble i underkant av 87% av bevilgningene tildelt multilaterale organisasjoner og i overkant av 13% til sivilsamfunnsorganisasjoner. Dette er en betydelig nedgang i støtten til sivilsamfunnsorganisasjoner, både i bevilgede midler og som prosentandel. I 2021 ble det bevilget 18,8 millioner mer til sivilsamfunn. Dette utgjorde 17% av den totale støtten.

Sivilt samfunn inkluderer internasjonale organisasjoner, lokale organisasjoner i mottakerland og norske organisasjoner. Blant disse finner vi for eksempel Norges største og viktigste samarbeidsorganisasjoner for trygge aborttjenester, slik som MSI, IPPF og IPAS.

Sivilt samfunn er en særdeles viktig aktør i arbeidet om å sikre SRHR til alle, blant annet ved å nå ut til særlige sårbare grupper og å være en pådriver for nasjonale prioriteringer.

HVORDAN LIGGER VI AN MED Å NÅ NAIROBI-FORPLIKTELSENE FRA 2019?

1. Forpliktelse: 9,6 milliarder kroner til SRHR i perioden 2020 - 2025

Forpliktelsen til SRHR ble inngått med virkning fra 2020 og tallmaterialet viser Norges bidrag halvveis i perioden. Med 9,6 milliarder fordelt over seks år, må Norge i gjennomsnitt bevilge 1,6 milliarder kroner til SRHR årlig og totalt kr 4,8 milliarder for perioden 2020-2022.

I 2022 bevilget Norge 1,8 milliarder kroner til SRHR, slik at det totalt de siste tre årene er bevilget 4,8 milliarder. Halveis i perioden har Norge bidratt med halvparten av finansieringsløftet innen SRHR for perioden.

2. Forpliktelse: 760 millioner kroner til eliminering av skadelige skikker i perioden 2020 - 2023

Norge har forpliktet seg til å bevilge 760 millioner kroner til eliminering av skadelige skikker for perioden 2020 til 2023. Fordelt på fire år kan vi forvente en årlig bevilgning til skadelige skikker på 190 millioner kroner.

I perioden 2020-2022 har Norge totalt bevilget 838,6 millioner kroner til bekjempelse av skadelige skikker og har mer enn innfridd forpliktelsene fra 2019.

3. Forpliktelse: 1 milliard kroner for perioden 2019 – 2021 til beskyttelse mot seksuell og kjønnsbasert vold (SGBV) og tilbud om seksuell og reproduktive helsetjenester i humanitære kriser

Norge har forpliktet seg til å bevilge 1 milliard kroner til beskyttelse mot seksuell og kjønnsbasert vold (GBV/SGBV) og tilbud om seksuelle og reproduktive helsetjenester i humanitære kriser for perioden 2019 til 2021.

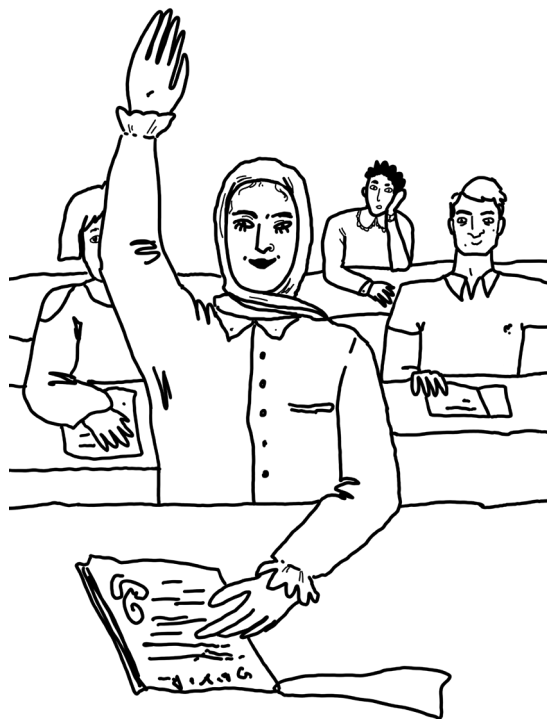
Norge har per dags dato ikke etablert en omforent metode for å måle støtte til GBV/SGBV. I følge Utenriksdepartementet har Norge bevilget NOK 1 014 000 000 i perioden 2019-2021. Norges forpliktelse for perioden er dermed innfridd.

4. Forpliktelse: Øke andelen bilateral bistand med kvinners rettigheter og likestilling som hoved- eller delmål fra 33% til 50%.

Norsk bistand med likestilling som hoved- eller delmål økte betraktelig fra 24,9% i 2016 til 42% i 2020 og 41% i 2021. I 2022 er andelen redusert til 35%. Norad oppgir at den store økningen i bistand til Ukraina og til flyktningutgifter i Norge har bidratt til denne nedgangen. Den likestillingsrelaterte bistanden på 12,9 milliarder kroner i 2022 er en økning fra 11,4 milliarder i 2021.

(oppgitt i milliarder NOK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Norsk bistand med likestilling som hovedmål	1,2	1,5	1,6	1,6	1,8
Norsk bistand med likestilling som delmål	7	7,9	9,8	9,8	11
Total likestillingsrelatert bistand	8,2	9,4	11,4	11,4	12,9
Andel øremerket med likestillingsmarkør	33,7%	35%	42%	41%	35%

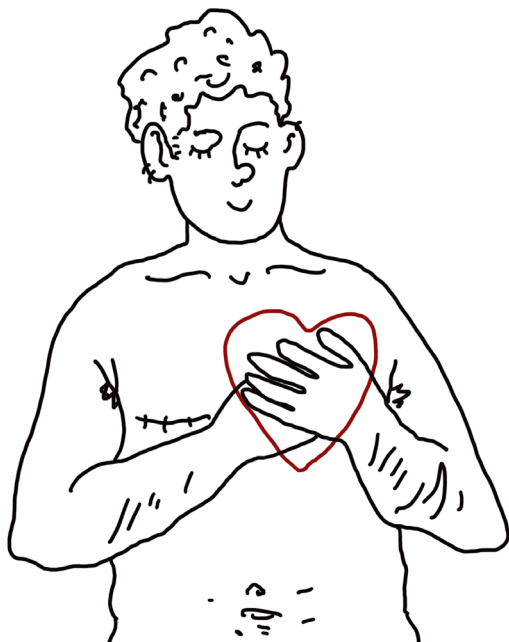

NORGES UNIKE ROLLE GLOBALT

Det politiske Norge er fremdeles svært samstemte i å fremme og forsvare SRHR. Den politiske enigheten opprettholdes på tross av enkelte motforestillinger mot seksualitetsundervisning og økt hatprat mot skeive i det offentlige ordskifte og på sosiale medier i Norge. Den unike muligheten Norge har hatt til å være en tydelig forkjemper globalt er fremdeles reell. Samtidig har pandemien og økt motstand mot SRHR fra ulike krefter globalt vist oss viktigheten av å være en langsiktig og stødig samarbeidspartner. En partner som legger stein på stein og sikrer gode og varige ikke-diskriminerende løsninger for den enkeltes rett til å bestemme over egen kropp og kunne ha tilgang til nødvendig informasjon og helsetjenester.

FNs komite for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter har tolket SRHR i Generell kommentar 22. De fremhever at det er brudd på menneskerettighetene å kriminalisere tilgang til abort og diskriminere basert på kjønn. Denne tolkningen er i tråd med de politiske partiene i Norge.

Felleserklæringene fra Nairobi Summit i 2019 fremhever universell tilgang til SRHR som en del av satsingen på universell helsedekning. Universell helsedekning må inkludere tiltak som sikrer alles tilgang til informasjon, prevensjon og trygge aborter. Videre har felleserklæringen et sterkt fokus på viktigheten av å inkludere ungdom.

NY SRHR MILLIARD

Norge må legge kraft bak ordene i egen politikk ved å styrke finansiering av SRHR med en ekstra milliard kroner.

Økt finansiering er viktig for å:

- Styrke de delene av SRHR som har størst etterslep og møter størst motstand, trygg abort, helhetlig seksualitetsundervisning og kjønns- og seksualitetsmangfold.
- Bidra til at ungdom, som en gruppe med særlige behov og som er en direkte investering i framtiden, får bedre seksuell helse.
- Bidra til å dekke noe av det store behovet for SRHR og SGBV i humanitære kriser.
- Gjenopprette noe av tilbakegangen på grunn av covid-pandemien og styrke oss mot fremtidige kriser.
- Motvirke innskrenkingen av sivilsamfunnets rolle som menneskerettighetsforkjempere.

Norges politiske stemme og innsats må styrkes gjennom:

- Å være en tydelig stemme for SRHR i FN og andre internasjonale fora, og særlig retten til trygg og lovlig abort, helhetlig seksualitetsundervisning og kjønns- og seksualitetsmangfold.
- Å sende politisk ledelse til fora hvor Norge kan ha en nøkkelrolle for å fremme SRHR, inkludert FNs befolknings- og utviklingskommisjon (CPD).
- At SRHR er førende for Norges arbeid med partnerland og i ambassadenes arbeid med lokale organisasjoner.
- At SRHR kommer tydelig til uttrykk i nye strategier og handlingsplaner, slik som Afrikastrategien, handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling, handlingsplan for Norges innsats for kvinner, fred og sikkerhet og ny humanitær strategi.

FAKTABOKS SRHR

Hva er SRHR?

Seksuell og reproduktiv helse innebærer god livskvalitet knyttet til alle deler av ens seksualitet og reproduksjon, samt tilgang til trygge helsetjenester blant annet ved graviditet og fødsler, tilgang til prevensjonsmidler og trygge aborter, og behandling av seksuelt overførbare sykdommer og infertilitet. **Seksuelle og reproduktive rettigheter** handler om å få oppnådd retten til disse helsetjenestene, kroppslig selvbestemmelse, fravær av diskriminering og vold, og retten til å ta egne valg knyttet til ekteskap og reproduksjon. Seksuelle rettigheter gjelder for alle, uavhengig av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.²

2 Gutmacher Lancet sin definisjon (2018)